

MALMÖ HÖGSKOLA

ISSN 1652-7224 ::: Publicerad den 26 november 2008

Utskriftsvänlig pdf-fil

Läs mer om fotboll på idrottsforum.org

Två starka tendenser inom fotbollsportens utveckling är dels den tilltagande internationaliseringen och globaliseringen, dels supporterkulturens växande betydelse för klubbar, spelare och spelet självt; även supporterkulturen befinner sig dessutom i en globaliseringsprocess. Dessa två tendenser göds naturligtvis av de kommersialiserings- och professionaliseringsprosesser som pågår parallellt, och det allt starkare mediala intresset för *the beautiful game* förstärker de olika utvecklingstendenserna ytterligare. Sålunda kunde David Beckham bli Japans mest populära fotbollsspelare och Manchester United de japanska fotbollsfansens favoritklubb. Just den aspekten av fotbollens globalisering berörs av någon anledning inte i antologin *Football Fans Around the World: From Supporters to Fanatics* (Routledge), sammanställd av Sean Brown. Men i boken finns 16 kapitel som från olika hörn av världen diskuterar en rad andra aspekter på fotbollens supporter kulturer. I en av en antologi exemplarisk recension konstaterar Arve Hjelseth att han sannolikt är en av få som någonsin kommer att läsa boken från pärm till pärm, och därmed är han också en av få som kan konstatera att boken största problem är avsaknaden av ett internt sammanhang, vilket faller tillbaka på dess redaktör. De enskilda bidragen varierar som väntat i kvalitet och originalitet, men ger var för sig nyttiga bidrag till kunskapsutvecklingen när det gäller fotbollens supporter kulturer.

Bristande redaktionell stadga i annars värdefull bok

Arve Hjelseth

Institutt for sosiologi og statsvitenskap, NTNU, Trondheim

Sean Brown (red)

Football Fans Around the World: From Supporters to Fanatics

264 sidor, inb.

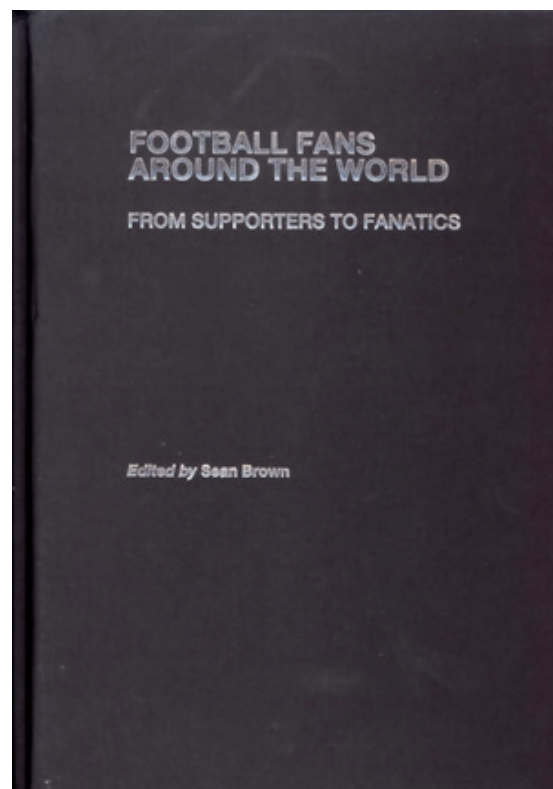
Abingdon, Oxon: Routledge 2007

(Sport in the Global Society)

ISBN 978-0-415-39505-2

Denne boken inngår i Routledges serie *Sport in the Global Society*, redigert av J.A. Mangan og Boria Majumdar, som har publisert godt over hundre titler. Fra en rekke ulike vinkler, både geografisk og i valg av perspektiv, diskuterer boken fotballens publikum i lys av ulike typer moderniseringsprosesser. I innledningen skriver Sean Brown at

Modern capitalism inevitably creates a tension between those tied to a team financially and those tied to it emotionally. Both are operating under the same modern ideas, that is, success. However, tension arises because success is defined in competing terms for the entities. How this tension develops and plays itself is the key theme running through this collection (s. 2).

Et viktig trekk ved disse spenningene er at "produsenten" eller arrangøren av fotballbegivenheter, enten det er klubber, forbund, FIFA, sponsorer eller TV-selskaper, ikke kan ta for gitt at det budskapet de formidler tolkes på den

ønskede måten av fotballens publikum og supportere. Modernisering og kommodifisering av fotball har utvilsomt skapt problemer for de mer opprinnelige måtene å konsumere fotball på, men samtidig tar publikum nye moderne teknologier og institusjoner i bruk på måter som ikke var intendert av fotballens myndigheter. Dette er for eksempel i noen grad tilfelle når fotballens publikum omdanner puben til supporterarena, danner egne grupper på internett for diskusjon av fotball, eller når de gjennom ulike aktiviteter problematiserer eller undergraver det underholdningsproduktet mange klubber selger fotballen som. Dette tvetydige aspektet ved fotballens modernisering er det en rekke samfunnsvitere som har vært inne på, og denne utgivelsen forsøker altså å samle ulike bidrag som ser på ulike arenaer i tilknytning til fotball i ulike deler av verden.

I tillegg til at redaktør Sean Brown har skrevet en kort innledning og en enda kortere avslutning, består boken av femten kapitler. Å lese denne boken fra perm til perm, slik jeg nå har gjort, vil neppe bli noen vanlig foreteelse, tatt i betraktning bidragenes tematiske og geografiske bredde. Bokens viktigste tema, slik det er uttrykt i sitatet over, gjør heller ikke denne boken eksklusiv i den forstand at den har samlet stoff som er lite utforsket tidligere. Snarere er vel makt- og innflytelsesforholdet mellom supportere og fotballens ulike myndigheter relativt ekstensivt studert de siste ti-femten årene, særlig i Storbritannia (for eksempel King 2002). I tillegg til å være en samling artikler på et relativt høyt nivå, kan det derfor sies at noe av det viktigste boken bidrar med, er å trekke oppmerksomheten mot andre fotballkulturer enn den britiske.

I en relativt kort omtale er det dessverre ikke rom for å gi noen inngående vurdering og drøfting av innholdet i de ulike artiklene. La meg likevel kort gjøre rede for de temaer som blir gjenstand for analyse og drøfting. Chris Stone innleder med en generell artikkel om fotballens rolle i hverdagslivet. Deretter følger to historisk orienterte artikler av Graham Curry og Andrew McFarland, om henholdsvis den tidlige fotballen i Sheffield på 1800-tallet og spansk fotball i begynnelsen av det tjuende århundret. Så beveger boken seg over mot nåtiden. I kapittel 5 drøfter Udo Merkel fremveksten av og endringsprosesser i supporterkultur i Tyskland. Etter min vurdering er dette et av de beste og mest interessante bidragene i boken. Så følger et reviewessay av Russel Hargrave, som drøfter Simon Kupers *Ajax, the Dutch and the War* og David Winners *Those Feet: A Sensual History of English Football*. Jeg er noe usikker på om et essay av denne typen hører hjemme i denne boken, selv om det er morsomt og til dels tankevekkende.

Deretter følger en artikkel om moderne italiensk supporterkultur, skrevet av Matthew Guschwan, hvor ultraskulturen forstås både som en styrke og en trussel mot fotballen. Supporterkultur er en attraksjon i seg selv, men når den går over i det ekstensivt voldelige, forandres den fort til det motsatte. I kapittel 8 skriver Marcos Natali om den særegne brasilianske fotballkulturen, med vekt på at landet har kommet til å betrakte sin egen spillestil (eller *bildene* av denne spillestilen) som et uttrykk for brasiliansk kultur som sådan. Ethvert forsøk på å adoptere den europeiske, moderne og rasjonaliserte spillemåten blir i brasiliansk selvforståelse uttrykk for et ønske om å avvise brasiliansk kultur som sådan: "If for a Frenchman modernization is seen as leaving pre-modern France for modern France, in Brazil the move is generally understood as leaving Brazil altogether for modern France (or England, the United States, et cetera.)" (s 117). Dette er et elegant poeng, spesielt er det viktig for å forstå den særegne måten både brasilianere og vi andre ofte *tolker* brasiliansk fotball på.

Kapittel 9 og 10 handler om fotball i Australia. Christopher Hallinan, John Hughson og Michael Burke drøfter hvordan australsk fotball må forholde seg til spenningen mellom multikulturalisme på den ene siden og etnisk eller nasjonalt baserte klubber og supportergrupper på den andre siden. Klubben Sydney Croatia har for eksempel måttet skifte navn til Sydney United for å understreke at geografi mer enn etnisitet skal være grunnlaget for rivalisering (s. 123). Roy Hay og Heath McDonald skriver på sin side om arbeidet med å etablere en levedyktig toppklubb i en levedyktig liga i Melbourne (Melbourne Victory), med utgangspunkt i det samme ønsket om å gjøre klubbene til geografiske mer enn etniske enheter.

I kapittel 11 og 12 er det Nederland som er i fokus, først gjennom en artikkel om hooliganisme av Ramón Spaaij, som gjennom en beskrivelse av en rekke voldsepisoder i tilknytning til fotball diskuterer kontinuitet og endring på dette feltet. Artikkelen er også en av relativt få som forsøker å utnytte et kvantitativt materiale, selv om tallene virker svært usikre, noe forfatteren også understreker. Så diskuteres rasisme i Amsterdam av Floris Müller, L. van Zoonen og L. de Roode. Man merker seg altså at begge artiklene om nederlandsk fotball tar utgangspunkt i det vi kan kalle skyggesidene ved fotballen og dens publikum.

I kapittel 13 diskuterer Álvaro Rodríguez Díaz fotballfans i Andalusia. Her legges det dels vekt på at tribunen og supporterkultur er en arena hvor arbeiderklasseungdom kan skape seg et rom som de selv kontrollerer og hvor de kan avgrense seg mot andre grupper. Artikkelen er teoretisk informert, men virker likevel noe lite bearbeidet. I kapittel 14 og 15 er det fotballens utvikling i USA som blir gjenstand for drøfting. Sean Brown skriver i kapittel 14 dels om utfordringen fra etniske minoriteter ved at for eksempel latinere i California ofte støtter Mexico fremfor USA, dels om de utfordringer fotballen i USA står overfor som en relativt liten publikumsidrett. Wayne Wilson (kapittel 15) analyserer på sin side hvordan amerikanske fotballsupportere diskuterer fotball på en amerikansk nettside. Begge disse artiklene er gode, og den sistnevnte anvender også et datamateriale jeg tror vil bli stadig

viktigere i fremtiden.

I det siste hovedkapitlet diskuterer Mike Weed puben som en virtuell arena for fotballsupportere. Ved siden av Merkels artikkel om tysk supporterkultur er dette etter mitt syn det mest interessante bidraget, ikke minst fordi det tar for seg et felt som er lite utforsket.

Utfordringen i en slikt bokprosjekt ligger i å peke på hva som forener de ulike bidragene. Jeg mener redaktøren burde gjort litt mer ut av sin egen innledning og avslutning, begge disse tekstene er som nevnt både korte og temmelig summariske. Slik det er i dag, vil enkeltartikler i boken sikkert kunne bli viktige introduksjonsreferanser for forskere eller studenter som vil dukke ned i bestemte temaer, men som helhet lider den under mangelen på samlende grep. Bare et fåtall av bidragene bidrar med nye vinklinger, temaer og alternative teoretiske perspektiver. På den annen side kan man kanskje si at siden undertegnede trolig er en av svært få som vil lese denne boken fra perm til perm, er jeg også en av få som gjør dette til et viktig kriterium for å vurdere boken. Siden jeg antar at studier av enkeltartikler vil være måten de fleste arbeider med boken på, vil neppe manglende sammenheng bekymre dem i særlig grad.

Man merker seg videre at det er en veldig overvekt av kvalitative analyser i boken, ikke ulikt mye av supporterforskningen generelt. Det illustrerer sikkert mange av bidragsyternes (og fotballforskere generelt) forankring i fag som antropologi og etnografisk orientert sosiologi, og er isolert sett ingen svakhet. Å prøve å skaffe midler til for eksempel større komparative surveyundersøkelser blant publikum og supportere hadde imidlertid vært svært interessant i tilknytning til en del av problemstillingene i boken. Vi vet mer om de mest innbitte supporterne enn vi vet om den jevne tribunesliter, enda de sistnevnte er langt flere og derfor ofte vel så interessante i et kommersielt perspektiv.

Av gjennomgangen av enkeltartiklene over ser vi at artiklene konsentrerer seg om visse land. At hele verden skal kunne dekkes på femten artikler er selvsagt ikke å forvente, men man merker seg jo at det er to artikler fra både USA, Australia og Nederland, mens ingen av artiklene handler om afrikansk eller asiatisk fotball, og bare én handler om den mangfoldige fotballkulturen i Latin-Amerika. Sean Brown innrømmer selv denne mangelen i etterordet, på samme måte som det innrømmes at kvinnelige fans og kvinnelige spillere heller ikke har blitt tematisert. En del slike mangler vil man vel finne uansett i en utgivelse som dette.

Mer påfallende er det kanskje at en bok som skal referere til fotballen som globalt fenomen, ikke har noen bidrag som eksplisitt drøfter fotballens globalisering forstått som fremveksten av "avstandssupportere". Interessen for engelsk fotball i Oslo, Singapore eller Bangkok er for eksempel et tema som er høyst relevant i en globalisert fotballverden. I hvilken grad publikum og supportere aksepterer at klubben mangler spillere med lokal tilhørighet er et annet interessant spørsmål. Studier av forholdet mellom globalisering og det Giulianotti og Robertson (2007:60-61) kaller *glokalisering* kunne man også ønske seg artikler om. For eksempel får lokal tilhørighet nye uttrykksformer og nye dimensjoner i møte med alternative (fotball)kulturer. Globalisering kan ikke studeres utelukkende ved å sammenligne ulike fotballkulturer i ulike land. Selve møtet og den gjensidige påvirkningen mellom ulike kulturer bør på sikt bli et viktigere studieobjekt enn det er i denne boken.

Alt i alt er dette en bok med mange i og for seg interessante bidrag, men relativt få klarer å bidra med nye perspektiver og originale vinklinger. Den står slett ikke noe tilbake for mye av det som er publisert på feltet, men jeg tviler på at dette er boken nye studenter og forskere på feltet først vil bli konfrontert med.

Referanser

- Giulianotti, Richard og Roland Robertson (2007): "Recovering the social: globalization, football and transnationalism", I Richard Giulianotti og Roland Robertson (eds.): *Globalization and Sport*. Maiden, MA: Blacwell Publishing.
- King, Anthony (2002): *The End of the Terraces – The Transformation of English Football in the 1990s*. Revised Edition. London: Leicester University Press.

© Arve Hjelseth 2008

Köp boken från Adlibris.se

Kjøp boken fra Capris.no

Køb bogen fra eLounge.dk

Buy this book from Amazon.co.uk

Buy this book from [Amazon.com](https://www.amazon.com)

www.idrottsforum.org | Redaktör Kjell E. Eriksson | Ansvarig utgivare Aage Radmann